

DE BITTERE NOODZAAK VAN EEN LANGE ADEM (september 2025)

Tien jaar geleden publiceerde paus Franciscus zijn belangrijke sociale encycliek *Laudato Si'*. Het vormt een invloedrijke actualisering van het katholieke denken over een rechtvaardige samenleving. De paus pleit met grote hartstocht voor mondiale gerechtigheid maar ook voor de bescherming van Gods schepping. Als verantwoordelijk bisschop voor Kerk en samenleving binnen de Nederlandse bisschoppenconferentie, heb ik het afgelopen decennium veel tijd besteed aan het bekend maken van de pauselijke rondzendbrief. Met lezingen, studiedagen en artikelen. Ik werd vanaf het begin bijgestaan door een werkgroep. Maar inmiddels ben ik voorzitter van een heuse alliantie van allerlei katholieke organisaties die zich inzetten voor het behoud van de aarde. De alliantie heeft twee betaalde krachten en kan daardoor de vleugels wijder uitslaan. Wij werken in deze oecumenische tijd nauw samen met andere christelijke organisaties die de schepping een goed hart toedragen.

Licht op rood

Maar ik heb de indruk dat de context waarbinnen wij moeten functioneren aan het veranderen is. Steeds meer lichten staan helaas op oranje of rood. Binnen de Europese Unie lijken de ambities als het gaat om vergroening af te nemen. In Washington hebben klimaatsceptici de macht stevig in handen en bedrijven schroeven hun duurzaamheidsdoelen helaas steeds meer terug. De aandeelhoudersbelangen krijgen bij ondernemingen prioriteit. Beleggers willen op korte termijn een goed rendement voor hun kapitaal. Recent hoorden wij het teleurstellende nieuws over het mislukken van de top over het terugdringen van plasticvervuiling.

Tegenkrachten

De tegenkrachten hebben de wind helaas stevig in de zeilen. Korte termijn belangen van een aantal landen en machtige bedrijven dreigen een stok in het groene wiel te steken. Wij zijn dankbaar voor onze parlementaire democratie maar verkiezingen om de vier jaar maakt het ook voor goedwillende politici lastig om in lange termijntermen te denken. Maar ook voor de gemiddelde burger is de toekomst meestal abstract zodat de korte termijn het in ons gedrag bijna altijd wint. Een andere rem voor een meer duurzame levensstijl vormt het verschil tussen micro en macro. Als ik een plastic flesje op straat gooi, heeft dat nauwelijks betekenis. Maar als 18 miljoen Nederlanders dat gaan doen, is het natuurlijk een ander verhaal.

Donker én licht

Het is altijd goed om niet met je hoofd in de wolken te lopen en de weerbarstige werkelijkheid niet uit het oog te verliezen. Maar naast de tegenkrachten zijn er in de gehele wereld groene initiatieven die ons kunnen bemoedigen. Het slechte nieuws krijgt veel aandacht maar er zijn allerlei transitieontwikkelingen die gewoon doorgaan. En gelukkig maar, want de meeste deskundigen maken duidelijk dat langer wachten de problemen alleen maar groter zullen maken. Uitstel van verandering is daarom onverstandig. Een besef van urgentie is noodzakelijk.

Lange adem

Gedragsverandering is voor bijna iedereen niet gemakkelijk. Tijdens coronacrisis dachten velen dat onze cultuur flink zou worden opgeschud. Minder reizen, minder consumptie en meer tijd voor rust en bezinning. Inmiddels is echter duidelijk dat veel van de oude leefgewoonten gewoon zijn teruggekeerd. Inzet voor de bescherming van Gods aarde vraagt dus om lange adem. Niet vervallen in apathie en cynisme maar creatief zijn en bondgenoten zoeken. Eén mens kan weinig maar samen kan veel ten goede worden gekeerd. In ieder geval zal een christen stug doorlopen op de groene weg vol hobbels en tegenslagen. Wij weten immers waarom wij het doen. Het gaat om een schonere en meer rechtvaardige wereld voor de generaties die na ons komen. Maar voor een gelovig mens is er natuurlijk nog een andere en meer fundamentele motivatie: God is de eigenaar van deze wereld en wij zullen voor ons beheer verantwoording moeten afleggen.

+ Mgr. dr. Gerard de Korte
Bisschop van 's-Hertogenbosch